

Perustuslakivaliokunnalle

Asiantuntijalausunto asiassa Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 64/2025 vp)

Aluksi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä. Tämän ohella kumottaisiin useita lakeja ja joitakin lakeja myös muutettaisiin. Taustalla on pyrkimys koota yhteen hajanaista säätelyä ja varmistaa, että valtion erityisrahoitusyhtiö Finnvera Oyj:llä olisi mahdollisuudet tehokkaasti toimia valtion vientitakuuyhtiönä. HE:n mukaan sääntelyn pääperiaatteita ei ole tarkoitus muuttaa.

Uudistuksen tavoitteet vaikuttavat perustelluilta. Niistä on kuitenkin vaikea saada tarkempaa selkoa, sillä ne on ilmaistu hankalin lauserakentein ja konsulttikielellä (HE s. 25):

”Keskeisiksi toimenpiteiksi uudistuksen tavoitteiden saavuttamiseksi on tunnistettu toiminnan tarkoituksen ja tehtävien ajantasaistaminen ja joustavoittaminen, jotta yhtiö kykenee ketterästi reagoimaan markkina- ja toimintaympäristön muutospaineluihin ja varmistamaan rahoituksen saatavuuden yritysten tarpeisiin (tuellisen toiminnan laajuus, kohdentaminen ja vaikuttavuuskriteerit sekä EU-rajoitteet) ja taloudellisten toimintaperiaatteiden uudistaminen, jotta varmistetaan jatkossakin Finnveran itsekannattavuus ja riskinotto kyky suhteessa valtion ja yhtiön riskinkantokykyyn.”

Vastaava kielenkäyttö leimaa HE:ta muutenkin. Sekavuutta aiheuttaa myös se, että vaikka sääntelyn pääperiaatteita ei ole mainitusti tarkoitus muuttaa, taloudellisia toimintaperiaatteita kuitenkin on tarkoitus uudistaa. Sääntelyn radikaali vähentäminen puolestaan herättää kysymyksiä sen riittävydestä, kun kyse on monimutkaisesta ilmiökokonaisuudesta.

Sääntely on merkittävää useiden perustuslain säännösten näkökulmasta. Näistä voidaan erityisesti mainita PL 3 §:ssä tarkoitettu eduskunnan budjettivalta ja sen mahdollinen rajoittaminen, PL 87 §:ssä tarkoitettu valtion talousarvion ulkopuolista rahastoa koskeva sääntely erityisine lainsäädäntöjärjestyksineen sekä julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle (PL 124 §). Seuraavassa tarkastelen esitystä – käytännössä vain 1. lakiehdotusta – mainittujen perustuslain säännösten valossa. Arvion ulkopuolelle jäävät mm. sinänsä merkittävät julkisuusperiaate (PL 12.2 §) ja asetuksenantovaltuudet (PL 80 §).

Asian periaatteellinen merkitys ja eduskunnan budjettivalta (PL 3 §)

Hallituksen esityksestä ilmenee, että Suomen Vientiluoton (SVL:n) luottomuotoiset vastuut ja yhtiön (Finnveran Oyj:n) takuuvastuut ovat kasvaneet dramaattisesti: ne ovat lähes kolminkertaistuneet vuosikymmenessä (HE s. 7). Tämä ilmenee myös YLE:n muutaman vuoden takaisesta uutisesta ”Suomen valtio takaa lainoja enemmän kuin koskaan aiemmin – syrjäseutujen asunnot voivat olla riski” (20.3.2022). Jutussa todetaan, että takausvastuiden määrä on jo varsin merkittävä verrattuna koko valtion budjettiin.

Säätämisyjärjestysperusteluissa korostetaan säädösehdotusten periaatteellista merkittävyyttä, vaikka perustavanlaatuisia muutoksia ei julkilauseutusti ehdotetakaan. Vaikuttaa siltä, että periaatteellisella merkittävyydellä siis epäsuorasti viitataan siihen, että takuuvastuiden kasvun valtiosääntöoikeudelliset kytkökset tunnistetaan ja tunnustetaan. Selvää lienee, että yhtiön harjoittaman rahoitustoiminnan vaikutukset julkiseen talouteen voivat olla sangen merkittävät, jos yhtiön rahoitusriskit realisoituvat odotettua suurempina tai itsekannattavuustavoite ei toteudu. Tämä

voi johtaa yhtiön huomattavaan pääomitustarpeeseen tai tukemiseen valtiontalousarvioon otettavista määrärahoista (HE s. 31).

Perusteluissa (s. 23) todetaan, että ”Lainsäädäntöön tehtiin vuonna 2005 muutos, jolla valtion vastuu muutettiin ehdottomaksi. Valtion suora, nimenomainen, peruuttamaton ja ehdoton vastuu Finnveran antamista sitoumuksista kolmansille on tarpeellinen, jotta vastapuolena olevat luottolaitokset voivat huomioida vakavaraisuuslaskennassaan Finnveran antamat sitoumukset valtioriskinä. Tämä parantaa Finnveran tarjoaman rahoituksen kilpailukykyä. Esitys ei muuta nykytilaa.”

Niinpä ehdotetussa 15 §:ssä säädettäisiin valtion suorasta vastuusta. Ehdotetun 6 §:n mukaan Yhtiön ja sen tytäryhtiöiden rahoitussitoumusten määrä voi olla enintään 50 miljardia euroa ja varainhankinta 20 miljardia. Valtion vastuun edellytyksenä ei ole se, että saatavaa pyritään ensin perimään yhtiöltä, vaan yhtiön velkoja voisi kohdistaa vaatimuksensa yhtiön vastuusta suoraan valtioon (s. 66).

Ilmeisesti tämän lisäksi valtion vastuu toteutuu myös valtiontakuurahaston kautta, johon 15 §:n mukaan siirretään valtion talousarviosta määrärahoja, jos yhtiön ja sen tytäryhtiön varat tai valtiontakuurahaston varat eivät riitä vastuiden kattamiseen. HE:ssä (s. 68) todetaan, että ”ehdotuksen mukaan valtiontakuurahasto kattaa vain osan yhtiön toiminnoista”

Niiltä osin kuin kyse ei ole budjetin ulkopuolisen rahaston piiriin kuuluvasta toiminnasta, vastuu yhtiön sitoumuksista toteutuisi siis suoraan valtion budjetin kautta. Tätä on syytä tarkastella kriittisesti eduskunnan PL 3 §:ssä tarkoitetun budjettivallan ja siihen niveltymen merkittävän julkisen vallankäytön (PL 124 §) näkökulmista.

Marietta Keravuori-Rusanen on todennut väitöskirjassaan (2008, s. 480–481), että viranomaiskoneiston ulkopuolisille uskotut vastuut valtion julkisen talouden alalla merkitsevät osallistumista julkisen vallan käyttöön ja voivat sisältää myös sen laatuksia valtion yleisen edun turvaamista koskevia tehtäviä ja toimivaltuuksia, joita on aihetta arvioida merkittävän julkisen vallankäytön antamiskiellon näkökulmasta. Merkittävän julkisen vallankäytön näkökulma korostuu, jos tehtävän hoitamisessa on kyse huomattavista valtiontaloudellisista vaikutuksista ja eduskunnan budjettivallan rajoituksista.

Voidaan perustellusti väittää, että nämä ehdot täyttyvät nyt tarkasteltavana olevassa lainsäädäntökokonaisuudessa. Siispä pidän perusteltuna arvioida asiaa ei ainoastaan eduskunnan budjettivallan rajoittamisen näkökulmasta vaan myös merkittävän julkisen vallankäytön (PL 124 §) näkökulmasta. Jos tulkittaisiin, että kyse on merkittävästä julkisen vallan käytöstä, jota ei saa antaa muun kuin viranomaisen hoidettavaksi, koko suunniteltu lainsäädäntöarkkitehtuuri pitäisi arvioida uudelleen. Keskeistä kuitenkin on, että julkisen vallankäytön merkittävyys ei välttämättä ole vain laadullista, vaan sillä voi olla määrällisiä implikaatioita (vrt. PeVL 26/2017 vp). Tarkastelen julkisen hallintotehtävän hoitamista jäljempänä erikseen.

Talousarvion ulkopuoliset rahastot (PL 87 §)

Perustuslain 87 §:n mukaan: ”Lailla voidaan säätää valtion rahaston jättämisestä talousarvion ulkopuolelle, jos valtion pysyvän tehtävän hoitaminen sitä välttämättä edellyttää. Talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista taikka tällaisen rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä.” Perustuslakivaliokunnan mietinnön (PeVM 10/1998 vp, s. 24) mukaan talousarvion ulkopuolisen rahaston perustamista taikka tällaisen rahaston tai sen käyttötarkoituksen olennaista laajentamista tarkoittavan lakiehdotuksen hyväksymiseen vaaditaan eduskunnassa vähintään kahden kolmasosan enemmistö annetuista äänistä. Edellytyksiä tulisi tulkita tiukan pidättyvästi.

Kysymys nyt lieneekin se, onko ehdotetussa 16 §:ssä tarkoitettu valtiontakuurahastossa kyse tällaisesta olennaisesta laajentamisesta, kun otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan em. mietintö ja aiempi lausuntokäytäntö (ks. PeVL 24/2009 vp, PeVL 14/2012 vp, PeVL 26/2012 vp). Lähtökohdat sille, miten talousarvion ulkopuolisia rahastoja tulisi arvioida, ilmenevät perustuslakivaliokunnan lausunnosta PeVL 65/2022 vp:

”Talousarvion ulkopuoliset rahastot merkitsevät poikkeusta talousarvion täydellisyysperiaatteesta, ja niiden katsotaan kaventavan eduskunnan budjettivaltaa (HE 1/1998 vp, s. 139/I). Perustuslain 87 §:n mukaisia edellytyksiä tulee perustuslakivaliokunnan mukaan tulkita tiukan pidättyvästi (PeVL 35/2014 vp, s. 4/II, PeVL 14/2012 vp, s. 5/I, PeVM 10/1998 vp, s. 24/I). Tehtävän hoitamisen voidaan katsoa välttämättä edellyttävän rahaston perustamista silloin, kun tehtävä kuuluu pysyvästi valtion hoidettavaksi eivätkä budjettitalouden piirissä olevat keinot, kuten nettobudjetointi, monivuotinen budjetointi taikka arvio- tai siirtomäärärahat, soveltuisi hyvin tehtävän hoitamiseen. Rahastojen etuina ovat niiden toiminnan itsenäisyys, varainkäytön joustavuus sekä mahdollisuus sitoa tietyt tulot ja menot toisiinsa. Rahastot mahdollistavat myös varautumisen vuosittain voimakkaasti vaihteleviin menoihin tai menoihin, joiden toteutuminen ylipäänsä on epävarmaa (HE 1/1998 vp, s. 139/I). ”

Nähdäkseni em. lausunnon valossa kyse ei ole sellaisesta olennaisesta laajentamisesta, joka vaatisi PL 87 §:n mukaisen erityisen lainsäädäntöjärjestyksen.

Pohdin kuitenkin rahaston hallintoa. Rahaston päätöksentekolimestä ei laissa säädettäisi enää lainkaan (vrt. voimassa oleva rahastoa koskeva laki: rahastolla on johtokunta ja pääsihteeri), vaan ehdotetun 16 §:n mukaan TEM vastaa rahaston päätöksenteosta, hallinnosta ja talouden sekä toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä. Rahasto itsessään ei ole viranomainen mutta sen hallinnosta ja päätöksenteosta vastaava toimielin on (ks. myös PeVL 65/2022 vp).

Nyt siis vaikuttaa siltä, että rahaston hallinnosta ja päätöksenteosta vastaavasta toimielimestä ei ehdoteta säädettäväksi riittävän täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Pelkkä ”TEM vastaa päätöksenteosta” ei vielä kerro, mikä on tällaisen rahaston päätöksentekolin. Lisäksi ehdotetussa 17 §:ssä säädettäisiin, että ”Työ- ja elinkeinoministeriö päättää rahaston varoista yhtiölle tehtävistä maksuista”. Voidaan kuitenkin kysyä, tulisiko sääntelyä tarkentaa; onko riittävää, että TEM olisi rahaston tarkemmin määrittämätön päätöksentekolin.

Julkinen hallintotehtävä ja sen hoitaminen (PL 124 §)

Toimivaltainen toimija

Julkinen hallintotehtävä ja sen hoitaminen ovat keskeisessä asemassa 1. lakiehdotuksessa. Asiaa tulee tarkastella PL 124 §:n ja sen tulkintakäytännön valossa.

Hallituksen esityksen 1. lakiehdotuksessa rinnastetaan valtion erityisrahoitusyhtiö (”yhtiö”) sekä sen tytäryhtiö Suomen Vientiluotto (”SVL”). Lisäksi lakiehdotuksesta mainitaan yleisemmin ”tytäryhtiöt” ilman, että niitä yksilöidään nimitasolla toisin kuin Suomen vientiluotto. Lukijalle jää jokseenkin epäselväksi myös se, miten ”yhtiön” ja SVL:n välinen työnjako ja toimivalta jaetaan, mitä nämä muut tytäryhtiöt ovat ja mitä niiden mahdolliset julkiset hallintotehtävät kenties ovat. Hämmäntävää myös on, ettei sanaa ”Finnvera” ei mainita lainkaan 1. lakiehdotuksesta, mutta ”yhtiöön” viitataan kuitenkin tällä nimellä perusteluissa.

Säätämisyjärjestysperusteluja lukemalla tulee jokseenkin epämääräinen kuva siitä, mitkä yhtiön ja/tai SVL:n tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä – ovatko ne uusia vai eivät – mikä on yhtiön ja SVL:n ja

muiden tytäryhtiöiden toimivalta suhteessa niihin ja onko niiden toimivalta osin päällekkäistä. HE:n mukaan SVL:n vientiluottojen luottoriski katetaan Finnveran vientitakuulla, joten vastuut ovat tältä osin päällekkäiset. Epämääräisyys tulee esiin esim. seuraavissa säännöskatkelmissa (korostukset tässä):

- 1. lakiehdotuksen 5.1 §: ”Yhtiön tehtävänä on toimintansa tarkoituksen toteuttamiseksi: 1) itsenäisesti tai yhteistyössä muiden rahoitustoimijoiden kanssa myöntää ja hallinnoida luottoja, takuita, takauksia ja muita vastuusitoumuksia elinkeinotoimintaan sekä tehdä takauspäätöksiä, joiden puitteissa rahoittaja tai luottovakuuttaja voi myöntää useita yksittäisiä rahoituksia;”
- 1. lakiehdotuksen 5.3 §: ”SVL:n tehtävänä on edistää Suomen taloudellista kehitystä myöntämällä yhtiön ohella vienninrahoitusta.

Asiaa tulee nähdäkseni arvioida myös subdelegoinnin eli julkisen hallintotehtävän hoitamisen edelleensiirtämisen näkökulmasta (ks. PeVL 33/2021 vp). Perustuslakivaliokunnan kanta subdelegointiin on ollut lähtökohtaisesti – joskaan ei poikkeuksettomasti – kielteinen (ks. esim. PeVL 26/2017 vp).

Säännöskohtaisissa (5 §) perusteluissa todetaan seuraavaa (s. 47):

”Yhtiön rahoitustehtävien hoitaminen katsottaisiin myös jatkossa julkiseksi hallintotehtäväksi. Rahoitustehtävän hoitaminen kattaa rahoituspäätöksen valmistelun, päättämisen ja toteuttamisen sekä rahoituksen hoidon koko asiakassuhteen elinkaaren ajan, mukaan lukien mahdolliset perintä- ja korvauspäätösten valmistelu- ja päättämistehtävät. Kun tytäryhtiö SVL hoitaisi edellä kuvattuja rahoitustehtäviä, tytäryhtiöön sovellettaisiin samoja periaatteita. Perustuslain 124 §:n julkisen hallintotehtävän tarkkarajaisuuden vaatimuksen täyttämiseksi yhtiön ja SVL:n tehtävät on tarkoituksenmukaista erotella toisistaan. Kuitenkin myöhemmin, kun esimerkiksi yhtiön riskejä tai vastuita tarkastellaan rahoitusvalvonnassa, on tarkoituksenmukaista säännellä ja kuvata kokonaisuutta konsernitason tasolla. Myöhemmin käytettävällä termillä konserni tarkoitettaisiin siis tässä laissa yhtiön ja sen kokonaan omistaman, tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen tarkoitettun tytäryhtiön SVL:n, yhdessä muodostamaa kokonaisuutta.”

Sääntely ei näytä selkeältä. Yhtäältä em. tehtävät on määritelty julkisiksi hallintotehtäviksi ainakin siten, että niihin ulotetaan julkisuuslaki ja virkavastuusääntely. Toisaalta ongelmaa ei nähdä siinä, että tehtäviä – joiden luokittelu siis PL 124 §:n näkökulmasta jää osin epämääräiseksi – hoidettaisiin yhdessä muiden, määrittämättömien rahoitustoimijoiden kanssa. Perustuslakivaliokunta on pitänyt epäselvyyttä toimivaltaisesta toimijasta jopa sääntämisenjärjestyskysymyksenä (PeVL 50/2017 vp).

Näyttää siltä, että sääntelyn yksinkertaistamistavoite ja -vähentämistavoitteet ovat johtaneet osin siihen, että eri toimijoiden toimivaltarajat ovat hämärtyneet.

Julkisen hallintotehtävän sisältö

Perustuslakivaliokunta on todennut lausunnossaan PeVL 2/2001 vp, että:

”Valtion vientitakuiden myöntäminen on valiokunnan käsityksen mukaan vahvoista yksityisoikeudellisista piirteistään huolimatta sellainen julkinen hallintotehtävä kuin perustuslain 124 §:ssä tarkoitetaan. Tässä perustuslainkohdassa tarkoitettua merkittävästä julkisen vallan käytöstä ei kuitenkaan ole kysymys, kun otetaan huomioon päätöksentekoon kytkeytyvä varsin laaja harkinnanvaraisuus ja sekin, että vientitakuut ovat yksityisoikeudellisia sopimuksia.”

Kanta toistetaan lausunnoissa PeVL 57/2024 vp ja PeVL 50/2017 vp. Kuitenkin PeV myös toteaa (PeVL 57/2024 vp), että:

”Tällaisia toiminnan tosiasiallisia vaikutuksia ei kuitenkaan valiokunnan mukaan voida pitää yksinomaan vain julkiselle hallintotehtävälle luonteenomaisina piirteinä, eikä luottotietotoiminnan harjoittamista tuolloin ehdotetussa muodossa ollut pidettävä julkisena hallintotehtävänä (PeVL 8/2022 vp kappaleet 17–18). ”

Niinpä vientitakuiden myöntäminen on julkisen hallintotehtävän hoitamista. HE:ssa (s. 94) mainitaan, että: ”Yhtiön ja SVL:n toiminnan rahoitustehtävistä, joiden on tässä esityksessä tulkittu olevan edelleenkin julkista hallintotehtävää, säädettäisiin jatkossakin lain tasolla (5 §:n 1 ja 3 momentin mukaiset rahoitustehtävät). Asiaa on tarkemmin perusteltu 5 §:n ja 25 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa.” Tämä tarkoittanee, että julkiseksi hallintotehtäväksi on pykälätasolla tunnistettu vain 5 §:n 1 ja 3 mom. tehtävät, sillä näihin ehdotetaan kiinnitettäväksi virkavastuu ja julkisuuslain sääntely.

Muiden tehtävien – joiden määrä ja laatukin jää HE:n perusteella jossain määrin avoimeksi – luokitusta on kuitenkin vaikeampaa määrittää. HE:ssa todetaan, että (s. 92), että: ”Lakiesitys täydentäisi mutta ei olennaisesti laajentaisi Finnveran tai Suomen Vientiluotto Oy:n tähänastisia viennin rahoitukseen liittyviä tehtäviä – yhtiöiden nykyisiin julkisiin hallintotehtäviin ei esitetä muutoksia. Julkiset hallintotehtävät liittyisivät myös jatkossa vienninrahoituksen sekä yritysrahoituksen valmisteluun, myöntämiseen ja perintään.” Toisin sanoen joitakin uusiakin – täydentäviä ja ei-olennaisesti laajentavia – julkisiksi hallintotehtäviksi luokiteltavia tehtäviä säädettäisiin, mutta niiden sisältö jää epämääräiseksi.

Tämä on jännitteessä HE:n julkilausuttujen tavoitteiden kanssa (s. 25), joiden mukaan HE:n ”tavoitteina on selkeyttää rajapintaa julkisen hallintotehtävän ja markkinatoimijuuden välillä sekä yksinkertaistaa säädöskehikkoa purkamalla tarpeetonta ja päällekkäistä sääntelyä sekä tehostaa hallintoa.”

Peruskysymys nähdäkseni on, mitä julkinen hallintotehtävä tarkoittaa lakiehdotuksen kontekstissa. Näyttää siltä, että hallituksen esityksessä hieman epäsuorasti toivotaan, että perustuslakivaliokunta tarkistaisi julkisen hallintotehtävän sisällön suhteessa PeV:n viimeaikaiseen käytäntöön, etenkin lausuntoon PeVL 57/2024 vp. Kyse on siis siitä, pitäisikö perustuslakivaliokunnan tulkita käsitteen sisältöä kenties uudelleen, mahdollisesti siten, että julkisen hallintotehtävän alaa kavennettaisiin nykyisestä.

Tämä käy ilmi mm. säätämisyjärjestysperusteluissa, joiden mukaan (s. 93–94):

”Tästä huolimatta lausunnolla [PeVL 57/2024 vp] on merkitystä arvioitaessa julkisen hallintotehtävän luonnetta yritysrahoitustoiminnassa, sillä lausunto viittaa siihen, että julkisen hallintotehtävän käsitteellä voi olla jossain määrin erilainen sisältö eri tilanteissa ja eri aikoina. Tämän hetken arvio voi perustellusti olla toisenlainen kuin yli kaksi vuosikymmentä sitten soveltamisolosuhteiden ja käytännön tarpeiden muuttuessa. Tästäkin syystä olisi tärkeää, että perustuslakivaliokunta arvioisi edellä mainittujen aiempien lausuntojensa suhdetta lausuntoon 57/2024, jossa julkisen hallintotehtävän kriteerit suhteessa yritystukitoimintaan näyttäisivät lieventyneen.”

Vaikka HE:ssa tavoitteena on selkeyttää rajapintaa julkisen hallintotehtävän ja markkinatoimijuuden välillä, säätämisyjärjestysperusteluista eivät heijasta tätä tavoitetta. Jotta voitaisiin arvioida, mitkä tehtävät lukeutuvat julkisen hallintotehtävän käsitteen alaan tulisi selkeämmin selostaa tehtäväkohtaisesti, mitkä tehtävät on arvioitu aiemmin julkisen hallintotehtävän hoitamiseksi ja onko nyt kyse joistakin muista tehtävistä (kuten HE:ssa tuodaan ilmi, nyt ollaan yhdistämässä valtava määrä

sääntelyä yhteen lakiin ja vientiluottolausunto koskee näistä ilmeisesti vain yhtä lakia). Kyse ei täten ole pelkästään valtion vientitakuiden myöntämisestä, vaan ehdotettu sääntely kattaa muitakin tehtäviä.

Yleisemminkin olisi syytä pohtia, miten nyt ehdotettu toiminta eroa suhteessa Teollisuustuki Oy:n tehtäviin. Lausunnossaan PeVL 57/2024 vp perustuslakivaliokunta käsittelee julkisen hallintotehtävän alaa suhteessa rahoittamiseen. Rinnastuuko nyt arvioitavana oleva lakiesitys siinä arvoituun asiaan ja jos kyllä, miltä kannalta? Entä millaisia vaikutuksia mahdollisilla eroavaisuuksilla on PL 124 §:n näkökulmasta? Finnveraan liittynee eri mittaluokan riskit valtiolle ja nämä riskit aiheutuvat suoraan Finnveran toiminnasta (ks. s. 30 vaikutuksista julkiseen talouteen).

Muita huomioita

Ehdotettu 7.2 §:n jää epämääräiseksi. Säännöksen mukaan Työ- ja elinkeinoministeriö päättää yhtiön myöntämän valtiontuen maksatuksen keskeyttämisestä ja takaisinperinnästä. Yhtiölle ei kuitenkaan säädettäisi velvollisuutta ilmoittaa tällaisesta heti TEM:lle tai tehdä esitystä tällaisesta asiasta. On pohdittava, onko mahdollisuus luovuttaa tietoja yhtiöstä TEM:lle (26 §) tätä tarkoitusta varten riittävä.

Säätämisperusteluissa (s. 96) todetaan, että ”Lopuksi voidaan vielä mainita, että lakiesitys sisältää myös relevantteihin kysymyksiin liittyvää muutoksenhakusääntelyä, millä varmistetaan oikeusturvan täyttymistä näiltä osin.” Voidaan kysyä, onko tämä riittävän täsmällisesti ilmaistu.

Lopuksi

Olen edellä tarkastellut hallituksen esitystä PL 3 §, PL 87 §:n ja PL 124 §:n näkökulmista. Nähdäkseni HE sisältää useita kysymyksenasetteluja, jotka osuvat valtiosääntöoikeudelliselle harmaalle alueelle. Erityisesti tällaisia ovat valtion merkittävät takausvastuut, jotka voivat kohdistua suoraan valtion talouteen sekä julkisen hallintotehtävän sisältö suhteessa markkinatoimintaan. Kysymys on myös siitä, miten julkisen vallan merkittävyyttä tulisi arvioida julkisen talouden kontekstissa.

Helsingissä 19.9.2025

Ida Koivisto

julkisoikeuden professori